

Leto XVII.

Številka 2.

# SLOVENSKI PRAVNIK.



Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.



Odgovorni urednik :

DR. DANILO MAJARON.



V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1901.

# VSEBINA.

1. <i>Dr. Milan Škerlj</i> : Nekaj vprašanj iz rabokupnega postopanja . . . . .	33
2. <i>W.</i> : Kedaj neha kaznivost prestopka po §-u 17. tisk. zak.?	43
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
<i>a)</i> Vprašanje, ali se je služnost stanovanja razširila, rešiti je edino le nasproti onemu, komur služnost pristoja; tožbi proti tretji osebi, ki pri upravičencu le stanuje, manka pasivna legitimacija (§ 523 o. d. z.) . . . . .	45
<i>b)</i> Zanimati je vprašanje, da bi odvetnik moral substituirati notarja na kraju razpravnega sodišča, da ne nastanejo neprimerni pravdni stroški. . . . .	49
Kazensko pravo.	
Zahteva, da naj najvišje kasacijsko sodišče izda svojo odločbo v slovenskem jeziku (§ 27 ces. pat. od 7. avgusta 1850 drž. zak. št. 325), ni sposobna za uradno rešitev (§ 16 k. pr. r.) . . . . .	50
4. XIV. redna glavna skupščina društva »Pravnika« . . . . .	51
5. <i>Dr. Alfonz Moschè</i> † . . . . .	56
6. <i>Dr. Ferdinand Dominkuš</i> † . . . . .	59
7. Književna poročila . . . . .	62
8. Razne vesti . . . . .	64



# Slovenski Pravniki.

Leto XVII.

V Ljubljani, 15. februvarja 1901.

Štev. 2.

## Nekaj vprašanj iz rabokupnega postopanja.

Spisal dr. Milan Škerlj.

### II.

Ali velja § 83 jur. n. tudi za rabokupne spore o premičninah in za rabokupne spore, katere sodi sodni dvor kot prva inštanca?

V »Odgovorih na vprašanja« izreklo je najvišje sodišče pri §-u 83 j. n. mnenje, da velja izključna podsodnost §-a 83 j. n. samo za pravde o rabokupnih predmetih, imenovanih v §-u 560 odst. 1 c. pr. r. S to vtesnujočo razlago se ne strinjam. Predno nadaljujem, navedem naj nazore pravoslovcev in dve razsodbi.

Schuster pravi v § 11 svojega »Österr. Civilprocessrecht«: » — — — — nadalje spadajo v stvarno podsodnost rabokupni spori, v kolikor spadajo pred okrajno sodišče« — mimogredé omenim, da se v istem delu natisnjena opazka 3. ravno z navedenim stavkom ne more strinjati. Neumann v svojem komentarju samo opisuje imenovano mnenje najviš. sodišča, pa ne loči, ali velja § 83 j. n. samo za pristojnost okrajnih sodišč, ali tudi za sodne dvore. Fürstl pravi v svojem komentarju »expressis verbis«, da velja § 83 j. n. tako za okrajna sodišča, kakor za sodne dvore, in zdi se mi, da ga tudi ne omejuje na nepremične rabokupne predmete, vendar se o tem ne izraža natančno in tudi ne navaja razlogov. Trutter v »sistemu avstrijskega civilno-pravdnega postopanja« ne dela razločka med nepremičnimi in premičnimi rabokupnimi predmeti, omejuje pa uporabnost §-a 83 j. n. na rabokupne pogodbe, spadajoče izključno pred okrajna sodišča. Fürth se v zadnji točki strinja s Trutterjem, glede uporabnosti §-a 83 j. n. pri premičnih rabokupnih predmetih pa se ni natančneje izrazil, ker o premičninah v svojem delu sploh ne govori, vendar se da iz vsega sklepati, da pritrjuje mnenju najvišjega sodišča.

Sklep dunajskega deželnega sodišča opr. št. R. XIV. 9/98/3 v »Jur. Bätter« iz leta 1898: A je leta 1893 B-ju, čegar splošna podsodnost je pri okrajnem sodišču N. na Dunaju, dal v najem stanovanje nekje na Češkem, in ga sedaj pri okrajnem sodišču N. na Dunaji toži za zaostalo najemnino 50 K. Okrajno sodišče zavrne tožbo radi nepristojnosti v smislu §-a 83 j. n. Deželno sodišče dunajsko pa ugotovi tožnikovemu rekurzu, češ, da zadene § 83 j. n. samo rabokupne, izključno pred okrajno sodišče spadajoče spore, za tožbe radi najemnine pa velja po današnjem pravu splošna podsodnost toženčeva.

V »Jur. Blätter« št. 48 iz leta 1898 pa je prijavljena naslednja razsodba najvišjega sodišča: A ima v Vöslavu hišo; poletno stanovanje v tej hiši je dal za 960 K v najem na Dunaji stanujočemu B-ju, katerega toži poslej pri okrajnem sodišču v Badenu za plačilo najemnine. B ugovarja nepristojnost badenskega okrajnega sodišča, ker je v §-u 83 j. n. naveden § 49 št. 5 j. n. in se sme § 83 j. n. prav radi tega, ker se sklicuje na § 49 št. 5 j. n., rabiti samo za rabokupne spore, ki spadajo izključno pred okrajno sodišče. Badensko okrajno sodišče je tožbo res zavrnilo radi nepristojnosti. Okrožno sodišče v Dunajskem novem mestu pa je tožnikovemu rekurzu ugodilo ter badenskemu sodišču z naslednjimi razlogi ukazalo, naj sodi: » . . . glede na to, da uveljavljana terjatev izvira iz rabokupne pogodbe, in jo je takšno po §-u 83 j. n. v tem slučaju z ozirom na znesek zadevne tirjatve (§ 49 št. 5) pri okrajnem sodišču vtožiti, v čegar okraju leži rabokupni predmet«. Revizijski rekurz je najvišje sodišče odbilo ter potrdilo sklep II. inštanca s temi razlogi: »§ 49 št. 5 j. n. ureja stvarno pristojnost sporov iz rabokupnih pogodb ter določa, da spadajo brez ozira na vrednost spornega predmeta vsi ti spori, ako ne zadevajo obstoja take pogodbe ali plačila najemnine, pred okrajna sodišča. § 83 j. n. ima v mislih vse v §-u 49 št. 5 j. n. omenjene rabokupne spore, torej tudi one o obstoju in najemnini, tako da velja posebna krajna pristojnost tudi za te posebne spore; to mnenje podpira tudi člen XIII. št. 6 uv. zak. k eks. r., sodišče stanovališča namreč nikakor ne more izvesti zastavnega popisa itd. za iztirjanje najemnine, zaprošnje bi pa navadno prišle prekasno (razs. najv. sod. od 13. okt. 1898 št. 13771).« To razsodbo sem tako natančno

navel radi njene važnosti za stavljeno vprašanje. V materialijah k novim civilnopravnim zakonom človek za rešitev na toliko načinov razlagane določbe o pristojnosti §-a 83 j. n. ne najde mnogo.

Za rešitev vprašanja stavim si dve točki:

*A.* Ali se sme § 83 j. n. rabiti samo pri sporih o nepremičnih rabokupnih predmetih?

*B.* Ali velja § 83 j. n. samo za rabokupne spore, ki spadajo izključno pred okrajno sodišče, ali tudi za one, ki spadajo v I. inštanci pred sodne dvore?

*A.* Namen zakona v §-u 83 j. n. je osredotočenje (koncentracija) postopanja in zljajšanje dokaza. Iz naslednjega vzgleda pa je razvidno, da zakon ta namen lahko izpolnjuje tudi pri premičnih rabokupnih predmetih. Voznik-podjetnik, stanujoč na Dunaju, dobi od firme, s katero je v stalni zvezi, nalog, da v Gradcu izvrši večje število voženj. Ker v Gradcu nima lastnih voz, pošlje nekaj svojih ljudi tja ter najame ondi deset voz z vprego vred. Po izvršenem poslu in ko so bili vozovi in konji vrnjeni, toži najmodavec za odškodnino, ker je par konj pohabljenih, vozovi nekaj preveč obrabljeni. Treba bo dokaza po zvedencih; ako bi se morala tožba vložiti pri okrajnem sodišču na Dunaju, trebalo bi zaprosila v Gradec, akoravno stvar gotovo ni manj nujna in dokaz ne lažji, kakor da je predmet rabokupne pogodbe nepremičnina. Tudi v železniškem prometu z vozovi, vzetimi v najem, bi se lahko našlo sličnih slučajev in nujnost je tam gotovo jako velika. Sploh takih vzgledov, da se jemljejo v najem in vračajo premičnine drugje nego v stanovališču toženca, ravno v trgovskem prometu ne manjka. Zavarovanje dokazov po §-ih 384 in sl. c. pr. r. vsekako podraži postopanje, pospeši pa ga gotovo ne. Smisel in namen §-a 83 j. n. toraj nikakor nista vezana na predmete, navedene v §-u 560 odst. 1 c. pr. r.

Pa tudi iz zakona se da dokazati, da § 83 j. n. ni navezan na rabokupne predmete §-a 560 odst. 1 c. pr. r.

1. V starem rabokupnem postopanju je bilo sporno, ali njegova določila veljajo tudi za premične rabokupne predmete; vendar govore v trdilnem smislu ravno novejša razsodba najv. sodišča (razs. od 6. okt. 1885 št. 11533, zb. 10726, 21. oktobra 1891 št. 12550 zb. 13959). Po nagibih k novemu civilnemu pravn-

nemu redu naj bi se bilo dosedanje pravo po novem rabokupnem postopanju kar najmanj spremenilo; v novih civilno-pravnih zakonih pa ne najdem prav ničesar, kar bi sililo v našem slučaju misliti na kako spremembo dosedanjega pravnega stanja, ker

2. § 49 št. 5 in zadnji odst. j. n. ne delata razločka med premičnimi in nepremičnimi rabokupnimi predmeti; glede §-a 49 št. 5 j. n. potrjujejo to »Odgovori« sami, zadnji odstavek §-a 49 j. n. pa se izrecno sklicuje na § 49 št. 5 j. n. Ta § 49 št. 5 j. n. pa je v polnem obsegu naveden v §-u 83 odst. 1 j. n. in § 49 zad. odst. j. n. je naveden v §-u 83 odst. 2 j. n., tako da je pač sklepati, da zadeva § 83 j. n. tudi premične rabokupne predmete.

3. Iz razvrstitve §-ov 81—85 j. n. se ne da izvajati važnih razlogov za trditev, da § 83 j. n. zadeva samo nepremične ali vsaj v §-u 560 odst. 1 c. pr. r. imenovane rabokupne predmete; dasi je namreč treba priznati, da so v teh paragrafihi jur. norme imenovane pred vsem realne podsodnosti, se vendar ne sme prezreti, da v §-u 81 j. n. že obrobni napis in vsa sestava besedila jasno govore samo o nepremičninah; to se pa o §-u 83 j. n. ne da trditi, saj se beseda »nepremičen« niti ne nahaja v njem. Tudi besedilo §-a 85 j. n. je treba uvaževati; v njem se pri navajanju §-a 81 j. n. zopet izrecno nahaja beseda »nepremičen«, ne pa tudi pri navajanju §-ov 82 in 83 j. n.

4. Iz §-a 84 j. n. in člena XV. uv. zak. k j. n. ni sklepati, da se § 83 j. n. sme rabiti samo pri sporih o nepremičnih ali vsaj v §-u 560 odst. 1 c. pr. r. imenovanih rabokupnih predmetih; to je razvidno, če se prevdari, da sklepa od posebnega na splošno, kdor trdi, da iz omejitve prvoimenovanih zakonitih določb na stvari, ki spadajo v realno podsodnost, sledi ista omejitev §-a 83 j. n., posebno pa še, da v istem čl. XV. uv. zak. k j. n. imenovani § 117 j. n. ne govori samo o nepremičninah.

§ 83 j. n. velja toraj za spore o premičnih in nepremičnih rabokupnih predmetih. V mnogih slučajih se osebna podsodnost itak strinja s podsodnostjo §-a 83 j. n., ako se pa ne, potem ravno zadobi § 83 j. n. svoj gori razloženi pomen za pospešenje in cenost postopanja.

B. Navel sem zgoraj mnenja pravoslovcev, da velja § 83 j. n. samo za rabokupno postopanje pred okrajnimi sodišči, ali

celo le za postopanje o rabokupnih pravadah, ki spadajo izključno pred okrajno sodišče. Temu mnenju pritrjuje menda tudi najvišje sodišče v »Odgovorih na vprašanja«, ker spravlja § 83 j. n. v zvezo z rabokupnimi predmeti, ki so navedeni v §-u 560 odst. 1 c. pr. r., — morda bi se sicer ta »odgovor«, o katerem ne vemo, kakšnemu vprašanju odgovarja, dal tudi še drugače razumeti. Če tudi tukaj vprašamo za namen zakona, treba priznati, da se strinja z onim, ki je naveden v *A.* zgoraj, in da ne velja manj za spore o obstoju ali neobstoju pogodbe in plačilu najemnine, kateri edini morejo priti v I. inštanci pred sodni dvor, kakor za druge rabokupne spore: glej samo ugovore zmanjšane uporabnosti ali popolne neuporabnosti v pravadah za najemnino itd.

Zato, ker je § 49 št. 5 j. n. naveden v §-u 83 j. n. — slovo »leži« v tem paragrafu je rabljeno samo »a potiori« — sklepalo se je, da velja podsodnost §-a 83. j. n. samo za postopanje pred okrajnimi sodišči, ali samo za postopanje, ki spada izključno pred okrajno sodišče; poslednje je vsaj logiški bolje utemeljeno nego prvo. Preziralo pa se je pri tem sklepu, da § 49 št. 5 j. n. »oznamenjuje« tudi rabokupne spore o obstoju pogodbe in plačilu najemnine, kakor to izvaja zgoraj navedena razsodba najvišjega sodišča od 13. oktobra 1898 št. 13771, dalje, da § 83 j. n. govori o sodišču sploh, ter se ne omejuje na okrajno sodišče, kakor § 49 j. n. Rad priznavam, da raztezilna razlaga najvišjega sodišča ni neprisiljena; podprta pa je razun z že navedenimi razlogi tudi s starim rabokupnim postopanjem, ki »naj se kar najmanj spremeni«. In če že treba včasih iz besedila zakona kaj izsiliti, v tem slučaju je to, ker praktično potrebno, gotovo popolnoma opravičeno. Izključna podsodnost §-a 83 j. n. velja toraj za vsa redna sodišča I. inštanice.

Samo mimogrede naj omenim nastopno jako zanimivo vprašanje: Katero postopanje velja pri odpovedih rabokupnih pogodbopremičninah, oziroma pri analogih, da je prevzeti ali oddati premičnino?

Po malone soglasnem mnenji velja posebno rabokupno postopanje samo pri odpovedih itd. in rabokupnih sporih o predmetih, ki so v §-u 560 odst. 1 izključno navedeni. V tem posebnem postopanju pa je prav mnogo določb, katere bi bile v sličnih

slučajih o premičnih rabokupnih predmetih prav uporabne, in motil bi se tudi ne, kdor bi trdil, da odpovedi itd. in spori o premičnih rabokupnih predmetih niso manj nujni, nego odpovedi in spori o rabokupnih predmetih, ki so navedeni v §-u 560 odst. 1 c. pr. r. Kateri rok velja za odpoved? Ali je § 1116 o. d. z. res razveljavljen, kakor bi kdo sklepal, ako pogleda v naj-novejšo izdajo Stubenrauchovega komentarja k obč. drž. zakonu? Ali so najmodavci in najemniki premičnin res navezani na to, da si morajo potom tožbe iskati pravice za predmete, ki so navadno mnogo manj vredni tožnih stroškov, nego nepremičnine, katerih izročitev itd. se lahko zahteva izvensporno, na cenen način? Uravnava *K*-registra sama ne nasprotuje uporabi za premičnine, ali § 223 opravilnika navaja §-e 562 in 567 c. pr. r.

Fürth se v svojem že imenovanem delu sploh ne peča s premičninami. Staro rabokupno postopanje je veljalo po novjših razsodbah tudi za premičnine, so pa tudi nasprotne razsodbe. Nastalo bi še vprašanje, kaj je bilo s 14dnevnim starim, kaj je z 8dnevnim novim splošnim rokom za odpoved, če velja novo postopanje tudi za premičnine? Ali je res celi § 1116 o. d. z. razveljavljen? Kateri je rok dajatve, § 309 c. pr. r. ali § 573 c. pr. r.? Vprašanja so to sicer, ki so morda bolj zanimiva nego praktična, vendar bi bilo umestno razmotriti jih natančno.

### III.

Uporabnost posebnega rabokupnega postopanja pred sodnimi dvori.

S tem napisom menim postopanje pred sodnim dvorom v prvi inštanci, ker zakon v §-ih 574, 575 c. pr. r. itak izrecno določa, da se o razsodbi, ki je v prvi inštanci izšla potom posebnega rabokupnega postopanja, v višjih inštancah sodi po posebnem rabokupnem postopanju, kolikor to sploh gre (§ 573—575 c. pr. r.). V poštev pridejo toraj samo rabokupni spori, v katerih gre za obstoj pogodbe ali plačilo najemnine, ako presega vrednost spornega predmeta 1000 K brez razlike, kedaj in kako se je spor o obstoju pogodbe spravil pred sodni dvor (gl. sestavek pod I.) in rabokupni spori, o katerih nastopa sodnik kot stranka (§ 79 j. n., čl. XIV. uv. zak. k j. n.)

Da kratko omenim nazore, ki so se doslej pojavili:

Schuster trdi, da posebno rabokupno postopanje velja samo za vprašanje o odpovedi in dolžnosti, vrniti ali nazaj vzeti rabokupni predmet; vse to samo kadar gre za predmete, naštete v §-u 569 odst. 1 c. pr. r., za vse druge slučaje velja redno postopanje. Tako tudi Kornfeld. Neumann uči isto s povdarkom, da posebno rabokupno postopanje velja samo za okrajna sodišča. Trutter krepko zastopa mnenje, da posebna določila za rabokupno postopanje, kolikor zadevajo sporno postopanje, veljajo tudi za sodne dvore; obširno argumentacijo glej v njegovem »System des österr. Civilprocessrechtes«. Fürstl izključuje posebno rabokupno postopanje od sodnih dvorov. Fürth slednjič trdi, da se uporablja posebno rabokupno postopanje samo pri rabokupnih sporih, za katere je okrajno sodišče stvarno pristojno.

Trutter je toraj s svojim nazorom popolnoma osamljen, in proti njemu govore tudi »Odgovori na vprašanja« k §-u 571 c. pr. r. »De lege lata« se žal jaz tudi ne morem pridružiti Trutterjevi trditvi; dodal bi razlogom, s katerimi so navedeni pravoslovci — »Odgovori na vprašanja« so itak katekizem brez vprašanj in razlogov — zadostno pobili njegovo mnenje, še to-le: § 574 c. pr. r., s katerim podpira Trutter svoje mnenje, ravno pri postopanju pred sodnim dvorom radi obstoja pogodbe ali plačila najemnine ne more priti v poštev, ker ravno pri teh pravnih nikdar ne gre za izročitev ali prejem rabokupnega predmeta; § 574 c. pr. r. govori o razveljavljenji rabokupne pogodbe, ali o izreku, da je ugasnila; tem slučajem je obstoj pogodbe pogoj, tako da tu ne gre za čisto ugotovilno tožbo v Rosenblattovem smislu, katera edina utegne priti pred sodni dvor; še manj velja § 574 c. pr. r. za tožbe radi plačila rabokupnine; v teh pravnih vrhutega tudi ni mesta za uporabo določb §-a 573 c. pr. r. Prav tako tožba §-a 567 odst. 4 c. pr. r. ni čista ugotovilna tožba, in spada prav tako, kakor imenovani tožbi §-a 574 c. pr. r., izključno pred okrajno sodišče. Sicer je pa prav ta zadnja tožba precej skrivnostna.

Kar se tiče rabokupnih sporov, v katerih nastopa sodnik (§ 79 j. n.) kot stranka, to izreka člen XIV. uvodnega zakona k j. n. povsem določno, da velja zanje redno postopanje pred sodnim dvorom; to so potrdili tudi »Odgovori na vprašanja« k imenovanemu členu XIV. O tem toraj ni dvomiti, čeprav je zna-

čilno, da se je o tako jasnem zakonitem določilu dvomilo in vprašalo.

Drugo vprašanje je namreč, je li izključenje posebnega rabokupnega postopanja izpred sodnih dvorov koristen in primeren ukrep? O tem se sme po mojem mnenji po pravici dvomiti. Najprej kar zadeva »pospešenje« rabokupnega postopanja, priznavam, da je nepotrebno v sporih glede plačila najemnine ali zakupnine, ker tu tožnika povprek ne doleti druga gmotna škoda, kakor da ni o pravem času dobil najemnine ali zakupnine, rabokupni predmet pa ostane v najemu (zakupu), oziroma lahko se ga odda vnovič v najem (zakup) ne glede na to, je li dotedanja rabokupnina plačana ali ne. Drugače pa je to v pravadah o obstoju ali neobstoju rabokupne pogodbe, kjer lahko vsako stranko radi zatezanja zadene velika gmotna škoda.

Vzglede za to trditev navesti ni težko: Ako je položaj (konjunktura) ugoden, lahko se dobro proda hiša ali zemljišče vkljub temu, da je predmet najema ali zakupa; ako pa imetnik hiše ali zemljišča trdi, da ima do njih stvarno pravico, pa si bo kupec premislil, ali bo sklenil kup ali ne; dokler se stvar razmota v rednem postopanju potom ugotovilne pravde, minil je ugodni položaj itd. Saj ne trdim, da je pridobitev časa s posebnim rabokupnim postopanjem baš velika, ali če jo zakon ustanavlja za mnogokrat malenkostne stvari, zakaj ne za važne? Da se prav tak slučaj lahko primeri pri grajenji nove ceste ali železnice, se ne da tajiti. In ravno radi važnosti stvari je kar najhitrejša ugotovitev pravne narave naslova za imenje v takem slučaju gotovo potrebna. Še hujša utegne postati zakasnitev po rednem postopanju v slučajih ugotovilnih tožeb, omenjenih v sestavku pod I., toraj v slučajih, kjer je za že tekočo pravdo treba predsodne razsodbe.

Čuden je sploh nazor vladnih motivov, da se važne stvari nekako smatrajo za nenujne. Stvaritelj novih civilnopravnih zakonov pač prav piše v svojih »Vorlesungen über die Praxis des Civilprocesses« str. 10: »Preveliko naglico bi se smelo samo tedaj očitati, ako bi bila naglica samo zunanji slepeč uspeh na stroške temeljitosti in pravosti pravosodja. Dokler pa to ni tako, pravda sploh ne more prehitro teči.« Nadalje — koliko pa se pridobi časa za važnosti primerno temeljitost v rednem postop-



sodni dvor potem ukreniti primerno pomoč. Ali bi se ne dalo postopanje v zadnjem slučaju pospešiti z določbo, podobno ustanovitvi sodišča za predsednika sodnega dvora po §-u 79 j. n. odst. 1 in fine? § 28 odst. 2 zak. od 27. novembra 1896 št. 217 drž. zak. postopanja ne skrajša skoro prav nič.

Pri sodnem dvoru se potem razpravlja v rednem postopanju pred senatom, to je: ker je odpoved i. t. d. smatrati za tožbo, ugovor pa za odgovor na tožbo, razpiše se brez prvega naroka narok za ustno sporno razpravo. Dočim se pa v posebnem spornem postopanju ustna razprava radi pospešenja lahko razpiše na dan, katerega se je vložil ugovor, mora ostati v rednem postopanju pred sodnim dvorom strankam prostih najmanj osem dni od dneva vročitve vabila računši, da se pripravijo za sporno razpravo. In vendar se v tem slučaju zatezanje ne da opravičiti niti z onim, itak zavrženim razlogom važnosti! Naprej: reki za pravne leke so redno štirinajstdnevni, tako da bi se človek pač smel vprašati, kako so sodniki kot najemniki ali najmodavci — oziroma njih nasprotniki v sporu — zaslužili ta »privilegium«, ki je vsaj eni stranki »odiosum«? §-a 574 in 575 c. pr. r. bi pa po mojem mnenju morala veljati tudi v rabokupnih sporih, v katerih so sodniki stranke. —

Da popolnim literaturo, naj navedem še naslednje, zadnji čas izišle, ta predmet zadevajoče članke in rzsodbe: 1.) Dr. K o h n v št. 29 »Gerichtshalle« za 1900: »Zur Frage der Kompetenz in Bestandsachen«. — 2.) rzsodba v »Ger. Ztg.« 1900, str. 126. — 3.) rzsodba v »Jur. Bl.« 1900 list 1 str. 4 št. 8. — 4.) Priloga k naredbeniku just. ministrstva za leto 1900 šte. 163. — 5.) Gellerjev »Centralblatt« za l. 1900 str. 547.



## Kedaj neha kaznivost prestopka po §-u 17 tisk. zak.?

C. kr. deželno prizivno sodišče v Ljubljani bavilo se je pred kratkim z vprašanjem, ki stoji na čelu tega spisa. Šlo je namreč za »volilni katekizem«, katerega je dal natisniti vodja neke politične stranke in sicer v omejenem številu, ker je po sodnih spisih dognano, da ta tiskovina ni bila namenjena za prodaj.

Odgovorni tiskar I. bil je obtožen v smislu §-a 17 tisk. zak., ker sploh nobenega izvoda dotične tiskovine ni bil oddal varnostnemu oblastvu, oziroma državnemu pravdnštvu, in obsodilo se ga je radi imenovanega prestopka v denarno kazen. Dotična rzsodba okrajnega sodišča postala je pravomočna.

Kmalu po tej obsodbi vložila se je iznova proti istemu tiskarju ovadba radi istega katekizma. Poudariti je, da se med tem časom sploh ni bila odredila nova ali morda spremenjena izdaja imenovane tiskovine. Vendar pa je nova ovadba zahtevala, naj se obsodi tiskarja I. češ, da le-ta sploh svoje dolžnosti radi oddaje dolžnega izvoda že večkrat omenjene tiskovine (katekizma) še ni izpolnil.

Prvi sodnik je vsled te nove ovadbe obsodil obdolženca I. zopet radi prestopka po §-u 17 tisk. zak. v večjo globo, češ, da kaznivost dejanja še ni ugasnila, da kaznivi čin še naprej traja do onega momenta, ko se v istini eden izvod tiskovine v smislu §-a 17 tisk. zak. oddá pristojnemu oblastvu in da obtoženca tudi ne oprosti še nadaljnji njegov zagovor, da ne more več dotičnega izvoda predložiti, ker nobenega nima več v zalogi in tudi ne na razpolago.

Ta zanimivi slučaj prišel je pred prizivno sodišče. Državno pravdnštvó zavzema stališče, da kaznivi čin po prvi kazni ni uničen, da načelo »ne bis in idem« v tem slučaju ne velja, ker gre za takozvani »trajni delikt«, in da ima državna oblast javni interes na tem, da se njej tiskovine po smislu §-a 17 tisk. zak. sploh predlože, ker brez »dolžnega izvoda« ni moči presoditi eventualne kaznivosti dotične tiskovine ter isto pravočasno zapleniti. —

Prizivno sodišče pa ni pritrdilo mnenju prvega sodnika in pravnemu nazoru javnega obtožitelja, nego je obtoženca

I. od obtožbe radi prestopka po §-u 17 tisk. zak. v smislu § 259 št. 3 kaz. pr. r. oprostilo in sicer iz naslednjih razlogov:

»Trebaja je razlikovati tiskovine, ki so navedene v § 17 tisk. zak., od tiskovin, koje ima pred očmi § 18 tisk. zak. Ako so namreč tiskovine namenjene za prodaj (§ 18 cit. zak.), določa četrti odstavek §-a 18 *ibid.*, da je za preziranje propisa glede oddaje dolžnih izvodov kaznovati založnika ali tiskarja z globo, katere plačilo pa ne oprosti od dolžnosti, oddati izvod. Drugačen pa je položaj v slučaju §-a 17 nav. zak.; v tretjem odstavku tega §-a ni nič govora o tem, da plačilo denarne kazni ne oprosti od dolžnosti, oddati izvod.

Glavni smoter §-a 17 tisk. zak. je namreč zakonova zahteva, da se s trenutkom izdaje dotične tiskovine že tudi nahaja dolžni izvod pri kompetentnem oblastvu v svrhu kontrole in osobito v ta namen, da je še mogoče pravočasno preprečiti raznašanje in razpošiljatev takih tiskovin, ki imajo kaznivo vsebino. Iz tega razloga je tudi prav kratak rok že v zakonu samem določen za predložitvev dolžnega izvoda. Ta namen pa je preminol, ako dotična tiskovina že več tednov ali mesecev po svetu roma, in v takem slučaju preostajajo državni oblasti enake pravice in sredstva, kakor pri mnogih drugih tiskovinah, koje so se že razširile brez državne kontrole, kedar se pokaže potreba zasledovati jih.

V našem slučaju je obdolženec za svojo krivdo radi zane-marjene dolžnosti po §-u 17 tisk. zak. že vsled prvotne obsodbe trpel zakonito kazen. S to obsodbo je kaznivost njegovega istega in nespremenjenega dejanja ugasnila (§ 526 kaz. zak.) in ni dopuščeno, da bi se ga radi istega delikta še enkrat kaznovalo. Analogija §-a 18 tisk. zak. se pa za slučaje §-a 17 nav. zak. ne sme uporabljati (čl. IV. razgl. patenta z dne 27. maja 1852 k k. z.). Bilo je torej prvo razsodbo spremeniti in obdolženca oprostiti.« —

Zanimivo to vprašanje še v judikaturi ni rešeno in državno pravdnništvo utegne potom §-ov 33 in 292 kaz. pr. r. celo stvar spraviti pred kasacijski dvor. Mi bodemo ob svojem času, ako se principijalna razsodba pri najvišjem sodišču doseže, radi poročali o meritorni rešitvi tega zares prepirnega vprašanja.

## Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Vprašanje, ali se je služnost stanovanja razširila, rešiti je edino le nasproti onemu, komur služnost pristojaja; tožbi proti tretji osebi, ki pri upravičencu le stanuje, manka pasivna legitimacija (§ 523 o. d. z.).

C. kr. okr. sodišče v Kozjem je v pravdni stvari Matije in Katarine M. proti Francu M. razsodilo: Tožbeni zahtevok: Toženi Franc M. mora pripoznati, da ne sme stanovati in izvrševati čevljarskega obrta v hiši tožnikov Matija in Katarine M. v Zd., da mora njuno hišo zapustiti in povrniti pravdne stroške, vse v teku 14 dni, — se zavrne ter sta nasprotno tožnika nerazdelno dolžna povrniti tožencu na 3 K 50 h odmerjene stroške.

Dejanski stan.

Tožnika Matija in Katarina M. zahtevata z le-to tožbo od toženca Franca M., naj isti pripozna, da ne sme stanovati in izvrševati čevljarskega obrta v njuni hiši v Zd. in da mora hišo zapustiti, čeprav si on neoporekano ne trdi nikakoršne samostojne pravice v tej hiši, nego stanuje le pri svoji materi Mariji M., kateri pristojaja vsled prepodajne pogodbe z dne 20. januarja 1882 med drugimi vžitkarskimi pravicami tudi pravica, da sme izključno rabiti leseno sobo v hiši, ker ga mati hoče imeti pri sebi, da ji streže in opravlja vsa potrebna, posebno poljska dela.

Tožnika trdita, da pristojaja Mariji M. pravica do stanovanja le za njeno osebo, da bi sicer nič ne ugovarjala proti temu, da toženec tam stanuje, ko bi se on mirno in dostojno vedel, da pa dela on nemir po noči in po dnevu, da vedno psuje, se v navzočnosti tožnikovih otrok grdo priduša, pogostoma pijan domov prihaja, s svojim vedenjem tožnikovim otrokom pohujšanje daje, po vratih razbija, tožnikoma samima in njunima otrokoma nemir in strah pripravlja, da izvršuje toženec v tožnikovi hiši tudi čevljarski obrt, večkrat sredi noči z delom začčenja in s svojim orodjem ropoče, samo da bi nju jezil, tako da nimata niti po noči miru pred njim.

V dokaz svojih trditev, da ima Marija M. pravico rabiti stanovanje le za svojo osebo, predložila sta tožnika prepodajno pogodbo od 20. januarja 1882, proti kateri listini toženec nič ne ugovarja; v dokaz drugih okolišnosti ponudila sta zaslišanje prič.

Toženec pa trdi, da pristojna njegovi materi pravica do stanovanja še za najmanje eno osebo, katera ji streže in za njo potrebna dela, posebno na polju opravlja, ker je že 70 let stara in bolehnata ter ima za užitek tudi dosti zemlje in pravico, rediti jedno goved in 2 svinji, tako da neobhodno potrebuje vsaj jednega človeka pri sebi; da ima mati le še 2 sinova, katerih je eden posestnik v Pilštanju, drug pa hišnik v Trstu; drugega človeka, ki bi ji bil v sorodu razun tožnikov, s katerima se ne sporazume, pa nima in tudi sploh ne človeka, s katerim bi bila v kakšni zvezi, in tako je le na njega — toženca — navezana; da se je z ozirom na te okoliščine že pri sklenitvi pogodbe samo ob sebi razumelo, da bode mati vsaj jedno osebo smela imeti pri sebi v stanovanju, da so izprva celo 4 osebe stanovale v tej sobi in sicer še oče Miha M., kateri je imel vsled iste prepodajne pogodbe pravico do stanovanja, nadalje njegov brat Janez M. in on; da je brat Janez zvrševal čevljarški obrt v hiši, še predno se je sklenila prepodajna pogodba in potem isto nadaljeval, ko so se vsi preselili v sedanjo sobo; da se je on pri bratu izučil in nadaljeval obrt, ko je ta od hiše odišel, da tožnika celih 18 let nista nikdar ugovarjala proti temu, da bi se obrt ne zvrševal, in da to zvrševanje tožnikov tudi nikakor ne obtežuje, ker se v njuno stanovanje niti ne sliši; da je Marija M. upravičena imeti človeka pri sebi, ki zvršuje kakšen obrt, kakor on, posebno ker on istega redno ne zvršuje, ker ga niti nima pravice zvrševati in ker mora opravljati druga dela in tudi v dnino hodi.

V dokaz teh trditev in nadalje v dokaz neresničnosti tožnikovih trditev predlagal je toženec zaslišanje prič.

Pri razpravi prečital se je odstavek iz navedene prepodajne pogodbe, ki se tiče vžitkarskih pravic Marije M. Vsi drugi obestranski dokazi so se kot neodločilni odklonili.

Odstavek glede prepirne pravice se glasi: »Die Uebernehmer verpflichten sich die von Seite des Uebergebers Michael

M. und seiner Ehegattin Maria M. sich lebenslänglich und unentgeltlich vorbehaltenen Wohnungs- und Ausgedingsrechte zu leisten u. zw. das ausschliessliche Benützungsrecht des hölzernen Wohnzimmers im Wohnhause sammt Dachboden ober demselben.«

Med nadaljnimi vžitkarskimi pravicami pristoja Mariji M. vžitek  $\frac{1}{3}$  vinograda, 10 ogonov njive pod vinogradom, travnika pri vinogradu od hleva do jarka, jednega dolgega ogona in vseh kratkih ogonov na njivi pri Š-čevem travniku, travnika pri teh ogonih do pota in do Š-čevega travnika, pravica do paše za jedno goved in 2 svinji.

#### Razlogi.

Ker si toženec neoporekano ne lasti nikakoršne samostojne pravice do stanovanja in zvrševanja obrta v prepirni sobi, bilo bi v tej pravdi rešiti vprašanje, je li Marija M., ker je vzela drugo osebo k sebi, osobito takšno, ki zvršuje kakoršen si bodi obrt, ki provzročuje večji ali manjši nemir v hiši, razširila služnost izključne rabe prepirne sobe, katera jej pristoja vsled navedene prepodajne pogodbe?

Vprašanje, se je li služnost razširila ali ne, rešiti je edino le nasproti onemu, kateremu služnost pristoja. Ako bi se razsodilo o tem, je li toženec upravičen v prepirni sobi stanovati, sklicuje se jedino le na pravico svoje matere Marije M., sodilo bi se o pravicah tretje osebe, ima li ona le za svojo osebo pravico do stanovanja, mari sme tudi drugega človeka pri sebi imeti v stanovanji; — to pa nikakor ne gre. Z ozirom na kakovost užitkarskih pravic in visoko starost užitkarice je to gotovo za njo jako važno vprašanje, ki se more le rešiti nasproti njej. Tožnika bi tudi sicer ne prišla do nikakoršnega uspeha, ker bi užitkarica vedno lahko drugo prav takšno osebo vzela k sebi, proti kateri bi prejšnja rzsodba nič ne pomagala.

Da bi bila tožba proti tožencu prav začeta, morala bi tožnika v smislu §-a 523 o. d. z. trditi in dokazati, da si nasprotnik ono služnost, katero mu odrekata, svojí, seveda za svojo osebo; tega pa toženec priznana ne stori, nego se edino le sklicuje na pravice tretje osebe; o teh pa je moči soditi le nasproti tej tretji osebi. Ker torej ni prava oseba tožena, oziroma ker tožnika nista niti trdila, kar bi morala po smislu § 523 o. d. z. dokazati

nasproti tožencu, bilo je tožbeni zahtevek kot neutemeljen zavrniti, ne da bi se bili dopustili ponujeni dokazi, ki bi bili umestni le v pravdi proti Mariji M.

Izrek o stroških se upira na določbo §-a 41 c. pr. r.

C. kr. okrožno kot prizivno sodišče v C. je tožnikovemu prizivu in tožbenemu zahtevku ugodilo iz naslednjih

#### razlogov:

Tožnika zahtevata v le-tej pravdi po §-u 228 c. pr. r. ustanovitev, da ne pristojata tožencu pravica do stanovanja in izvrševanja čevljarskega obrta v njuni hiši ter da mora isto zapustiti. Že iz pojma lastnine (§ 354 o. d. z.) izhaja, da ni nikdo drug upravičen rabiti lastne stvari brez lastnikovega privoljenja v svojo potrebo in da sega vsako tako dejanje v lastninsko pravico tretjega, ki ima toraj očitno pravni interes zahtevati, da se ustanovi neobstoj prisvajane pravice in ki je torej upravičen varovati se v smislu zakona proti vsakemu, kojega dejanje bi bilo po določbi §-a 313 o. d. z. sposobno, pridobivati si kako pravico, ako bi namreč lastnik vedoma dopustil tako rabo svoje stvari.

Toženec je sam priznal, da stanuje že 18 let v tožnikovi hiši, oziroma v materini sobi in tam izvršuje čevljarski obrt, ter se le sklicuje na to, da ga hoče mati pri sebi imeti, ker je že 70 let stara in bolehnata, tako da potrebuje vedno človeka za postrežbo in za obdelovanje užitkarskih zemljišč, katera mora po pogodbi oskrbovati mati sama.

Na ta način pa je toženec očitno razširil služnostno pravico stanovanja, ki pristojata vsled kupne pogodbe od 20. februarja 1882 le njegovi materi, v svojo lastno korist (§ 485, 504, 507 in 521 o. d. z.) in si dalje svojil izvrševanje čevljarskega obrta na tožnikovem posestvu ter segel v tožnikovo lastnino.

Ni dvomiti torej, da je toženec pasivno legitimovan. Tožba namerava toženca odpraviti iz tožnikove hiše, ona se upira na lastninsko pravico in nikakor ne zahteva ustanovitve, da materi ne pristojata pravica jemati drugega človeka k sebi.

Z ozirom na te razloge je tožba upravičena in je bilo, ugodivši prizivu, rzsodbo I. inštanice premeniti in ugoditi tožbenemu zahtevku.

C. kr. najvišje sodišče, revizijska inštanca, je z odločbo od 27. januarja 1901 št. 15011 ugodilo toženčevi reviziji in obnovilo rzsodbo prvega sodnika iz naslednjih

razlogov:

Toženec ne zanika, da stanuje v tožnikov hiši in sicer v tisti sobi, v kateri sme njegova mati vsled prepodajne pogodbe od 20. februarja 1882 stanovati, in da tudi v tej sobi zvršuje čevljarski obrt, trdi pa, da si on nikakor ne svoji kake pravice za-se, nego da stanuje samo zaradi tega pri svoji materi, da jej streže in jo podpira pri obdelovanju zemljišča, od katerega ima dosmrtni užitek.

Po tem takem je pa tudi popolnoma utemeljen toženčev ugovor, da njega ni bilo tožiti. Tožnika sicer trdita, da si toženec sam pravico svoji, a ne navedeta za to trditev drugega, razun le to, da toženca ni mati poklicala k sebi, nego da je on sam prišel k materi. To pa nikakor ni odločilno, je li toženec bil od svoje matere poklican ali ga pa samo poleg sebe ima; v prvem kakor v drugem slučaju se zvršuje pravica, ki pristojta toženčevi materi.

Vprašanje, ali mati svojo pravico razširja, ker je vzela v svojo sobo še tretjo osebo, oziroma ker jej je dovolila, da zvršuje tam čevljarski obrt, se ne more rešiti v tej pravdi, marveč le v pravdi, ki bi jo bilo začeti proti nji sami. Nikakor ni dopustno, da bi se o tem vprašanju, ali sme ona imeti sina pri sebi ali ne, sodilo v pravdi, katere se ona ne vdeležuje.

Ker je tako edino odločilno vprašanje, ali je toženčeva mati svojo pravico razširila ali ne, priznati je, da ni tožena prava oseba in bilo je zaradi pomotne pravne presoje ugoditi reviziji, spremeniti drugo rzsodbo ter obnoviti rzsodbo prvega sodnika.

*Dr. Ž. Hrašovec.*

**b) Zanikati je vprašanje, da bi odvetnik moral substituirati notarja na kraju razpravnega sodišča, da ne nastanejo neprimerni pravdni stroški.**

V pravdi I. P., tožitelja, zastopanega po odvetniku drju S. zoper A. in M. Š., toženca, radi 400 K je c. kr. okr. sodišče v P.

tožbenemu zahtevku ugodilo ter toženca obsodilo v povračilo pravnih stroškov 104 K.

Na rekurz obeh tožencev je c. kr. dež. sodišče v Gradci kot rekurzno sodišče sodbo prvega sodnika glede izreka o stroških tako premenilo, da je znižalo pravnne stroške na 68 K, češ da osebna intervencija tožiteljevega zastopnika drja S. pri sodišču, ki ni na kraju stalnega njegovega bivališča, ni bila potrebna, da je torej povzročila stroške, ki niso bili potrebni v svrhu primernega iskanja pravice; ni namreč dokazano, da se dr. S. ni mogel dati substituirati po notarju, ki biva na sedežu sodišča.

Tožitelj je vložil revizijski rekurz, kateremu je c. kr. najvišje sodišče z odločbo od 12. decembra 1900 št. 16532 ugodilo, pravnne stroške zopet zvišalo na 94 K 37 h in tožencema naložilo povračilo stroškov revizijskega rekurza 16 K 3 h.

#### R a z l o g i.

Revizijski rekurz tožiteljev je pač utemeljen, ker je rekurzno sodišče črtalo tožitelju stroške osebne intervencije njegovega zastopnika drja S. pri sporni razpravi in odmerilo le stroške, ki bi jih bila povzročila substitucija notarja v P. Kajti če gre v tem slučaju tudi le za pravdno postopanje, za katero ne velja obvezno zastopstvo po odvetniku, je bil vendar tožitelj po §-u 26 c. pr. r. upravičen tudi tukaj si izbrati odvetnika svojim zastopnikom. Te stroške je torej smatrati primernimi v svrhu iskanja pravice (§ 41 c. pr. r.). Vprašanje pa, ali je tožiteljev zastopnik mogel ali moral substituirati notarja v P., je zanikati z ozirom na določbo drugega odstavka §-a 31 c. pr. r. v zvezi s čl. I. odst. 2 uv. zak. k civ. pr. r. od 1. avg. 1895 št. 113 drž. zak. in §-a 14 in 15 odv. reda.

#### Kazensko pravo.

**Zahteva, da naj najvišje kasacijsko sodišče izda svojo odločbo v slovenskem jeziku (§ 27 ces. pat. od 7. avgusta 1850 drž. zak. št. 325), ni sposobna za uradno rešitev (§ 16 k. pr. r.).**

Na ničnostno pritožbo Marije B. proti sodbi c. kr. deželnega sodišča v Ljubljani (kazenski oddelek) z dne 14. avg. 1900, opr. št. Vr VI 243 00-47 je iztekla odločba c. kr. vrhov-

nega kasacijskega sodišča z dne 20. septembra 1900 opr. št. 12804, katero je dež. sodišče vročilo zagovorniku Marije B., dru. P. Glede na to, da se je ta odločba vročila v nemškem jeziku, čeprav se je cela razprava na prvi inštanci vršila v slovenščini in je bila tudi ničnostna pritožba sestavljena v slovenskem jeziku, vložil je dr. P. predlog pri dež. sodišči, naj se mu vroči odločba najvišjega sodišča v slovenskem jeziku.

C. kr. deželno sodišče je s sklepom od 21. oktobra 1900 omenjeni predlog zavrnilo, »ker najvišje sodišče ni dalo ukaza za prevod in je imelo torej tukajšnje sodišče le izvod razsodbe za stranko napraviti in dostaviti.«

Zagovornik dr. P. je na to pri dež. sodišču predlagal, naj se njegov predlog radi vročitve slovenske odločbe predloži c. kr. najvišjemu sodišču, da ukrene, da se ugotovi njegovemu predlogu.

»Rešujé tergalno poročilo od 14. novembra 1900 opr. št. Vr. VI. 243/00-58 vsled pritožbe Marije B. proti sklepu deželnega sodišča v Ljubljani od 21. oktobra 1900 opr. št. Vr. 243/00-51 . . . .« — je c. kr. najvišje kasacijsko sodišče z dopisom od 19. decembra 1900 št. 15715 vlogo Marije B., ki da ni sposobna za uradno reševanje najvišjega kasacijskega sodišča, zavrnilo glede na to, da najvišjemu kasacijskemu sodišču v kazenskih stvareh pristojajo zgolj odločbe in odredbe, ki so v kazenskopravnem redu natančno označene, da pa se v rečeni vlogi zahteva odredba kasacijskega dvora, koja ne spada v okvir §-a 16 kaz. pr. r., in glede na to, da se je v vlogi izrecno predlagala predložba najvišjemu sodišču.

## XIV. redna glavna skupščina društva „Pravnika“.

Po dnevnem redu, ki je bil objavljen v zadnji številki »Slov. Pravnika«, vršila se je letošnja glavna skupščina društva »Pravnika« dne 26. januarija, počenši ob 8. uri zvečer v ljubljanskem »Narodnem domu«.

1. Zbrane društvenike je pozdravil načelnik g. dr. Ferjančič in v svojem govoru poudarjal, da je društvo tudi v

prošlem letu krepko stalo, da pa zaželenega vzleta za razne svoje naloge ni imelo, ker domači pravniki ne store ali ne utegnejo vsi storiti svoje dolžnosti napram društvu. Vendar pa to ni odločilno za sodbo o društvu. Če bi le-to družega ne storilo, kakor da zagotavlja izhajanje »Slov. Pravnika«, že s tem izpolnjuje velik in poglobitveni del svojega namena. In tu je z veseljem konstatovati, da se v listu pojavljajo nekatere mlajše moči, katere naj bi le dobile mnogo posnemovalcev. »Ko omenjam« — je nadaljeval — »društvenega glasila, je neizogibno, da se spominjam njega ustanovitelja, katerega smo še le pred nekoliko dnevi spremili k večnemu počitku. Dr. Moschè bil je mož, kateremu je bilo delo potreba in to potrebo imel je osobito tudi kakor pravnik. Potem ko je bil zamrl dr. Razlagov »Pravnik« v 70-ih letih, oživil ga je zopet dr. Mosche ter ga izdajal v l. 1881. do 1883. Razne razmere so ga prisilile, da je list ustavil, a l. 1888. ga je počel zopet izdajati in videč, da se listu zagotovi trajna podlaga samo, če se list opira na pravniško društvo, podpiral je živo to misel, da se ustanovi društvo. Ko je bilo društvo ustanovljeno, je drage volje prepustil list društvu. Dr. Moschè si je torej stekel trajne zasluge za slovensko pravnštvo, za naš list in naše društvo in vabim Vas, da se v hvaležen spomin na pokojnika dvignete s sedežev.« — Zborovalci so temu pritrdili, dvignivši se s sedežev.

2. Društveni tajnik g. dr. VI. Foerster je na to prečital letno poročilo:

Slavna glavna skupščina!

Dvanajsto leto obstanka minulo je društvu »Pravniku«. Društvo se nahaja v dobi miru, v dobi tihega razvoja. Znakov nazadovanja ni, društvo stoji marveč krepko ko prej v vrsti kulturelnih in znanstvenih institucij narodovih. Živi in deluje v svojem glasilu, v »Slovenskem Pravniku«, ki ga je izdalo zadnje leto kot XVI. letnik.

V g. dr. Danilu Majaronu si je izbralo društvo urednika, ki vodi mesečnik »Slov. Pravnik« z rutino naloge si svestega, v prid razvoja domače pravne vede vsestranski skrbnega moža. Vzgaja si dr. Majaron svoje delavce, dobro pozna one, ki bi bili voljni in zmožni, znanstveno delovati, privabi in vzpodbudi jih k pisanju, kajti dobro mu je tudi znano, kaj da bi prijalo našim potrebam in kje da je še neobdelana ledina, ki je ni smeti več v nemar pustiti. Oživljajoča je v tem oziru njegova skrb, glasilo naše prospeva pod njegovimi rokami in glasno pohvalo zasluži si g. dr. Majaron, ker nam podaje vsikdar zanimivo, stvarno in znanstveno-pomenljivo vsebino

v posameznih mesečnih snopičih, ne le v slovenskem, marveč tudi v hrvaškem jeziku.

Po materijah, ki jih obdelujejo v zadnjem letniku »Slov. Pravnika« znanstveni spisi, je videti, da najde vsaka glavnih vrst pravne vede enakovredno vpoštevanje: materijalno, civilno kakor tudi kazensko pravo, civilnopravdni in kazenskopravdni red in tudi upravno pravo, ki ga je najti v najnovejših zanimivih odločbah. Posebno skrb posveti g. urednik sodni medicini; v odnosnih spisih priskrbuje naše glasilo sodnim zdravnikom toli zaželeno »copio verborum«, slovensko zdravstveno terminologijo, ki naj dovede vse sodne zdravnike k podajanju slovenskih zdravniških izvidov in mnenj. Vpoštevanje sta pa našla v zadnjem letniku »Slov. Pravnika« tudi pravna zgodovina in pravna filozofija.

Materijalno civilno pravo obdelujejo v rečenem letniku K. Wenger, ki razpravlja v dveh sestavkih o »avtorski pravici«, v tretjem pa »o pravnem značaju zahtev, pristoječih zakonskemu drugu po § 757 o. drž. zak.« I. Kavčnik piše o vrednotah (valutah), Dr. Dane Marinič »o mala fide stečnika, napose dostalca«.

Kazensko pravo zadeva obširen spis o mnogih, razumevanje zakona objasnujočih primerih iz najnovejše prakse glede zakona »o prometu z živili«.

Civilni pravdni red je predmet dvema Anton Levčevima spisoma »o diskrecijonarni oblasti predsednika senata glede provedbe dokazov« in »o povabilu radi obnovitve pretrganega postopanja«.

Zvršilni red sta si izbrala Henrik Sturm k razpravi »o določbi § 74 zvrš. reda« in dr. Fr. Mohorič k spisu »o odstopu in preodkazu terjatve po novem zvršilnem redu«.

Sodno-medicinske spise podajeta dr. P. Defranceschi in dr. Ivan Robida. Prvi, kateri je kot stvaritelj pregnantne, prav iz narodove govornice povzete terminologije že iz prejšnjih letnikov kar najbolje akreditiran, izbral si je primer umora in primer trajnega oslavljenja besede za predmet, ki mu daje priliko za izklesanje novega besedila, dr. Robida pa objavlja tudi lajika zelo zanimajoči instruktivni slučaj duševne »degeneracije in alkoholske psihoze«.

V področje pravne zgodovine spadata arhivalistiško objavljenje P. pl. Radicsa »o opominu pred prisego, zapriseganju in zaslšavanju prič«, kakoršen se nahaja slovenski pisan v rokopisu iz l. 1729. Objavljenje to je za pravnika jednako zanimivo, ko za jezikoslovca. »O literaturi politične ekonomike« piše dr. Ivan Žmavec, podaje s tem pregled razvoja vede, ki je v socialno razvneti naši dobi jedna najaktualnejših ved.

Pravno-filozofskega značaja je v našem »Pravniku« objavljeni slavnostni govor »o pravni znanosti«, ki ga je govoril vseučiliški profesor dr. Fr. Spevec dne 3. marca lani pri slavnosti 25letnice zagrebškega pravniškega društva.

Spominu slavnega učenjaka, v Pragi leta 1875. zamrlega dra. Josipa Krainza, ki je bil slovenskega rodu, posvečen je daljši življenjepis.

Ne zabimo končno objave sklepov lanskega shoda odposlancev avstrijskih odvet. zbornic in pa sklepov shoda odposlancev avstr. not. zbornic.

Toliko v pregled vsebine lanskega našega letnika, v kolikor se tiče njegovih znanstvenih člankov. Obsega pa »Slov. Pravnika« razun člankov v vsaki mesečni številki bogato obilico odločb iz najnovejše pravosodne prakse. Da je izbira teh odločb vsikdar zanimiva, ker podaja najnovejše slučaje zgol odločilne vrednosti, je priznано; ne manjka se niti priznanj s strani vredništev nemških juridičnih publikacij, ki so že mnogokrat objavile sestavke iz našega glasila.

V glasilu »Slov. Pravnika« pojavlja se delovanje našega društva, na to delovanje je društvo opravičeno ponosno, tiči v njem zaklad marljivosti njegovih članov.

Na tem mestu spominjati se nam je nedavno zamrlega odvetnika, gosp. dr. Alfonza Moschéta. Bil je rajnik »Slov. Pravnika« v letih 1881 do 1883 ustanovnik in vrednik. Po premoru štirih let je jel leta 1888 na novo izdajati »Slov. Pravnika«, dokler se ni istega leta ustanovilo naše društvo, ki je prevzelo nadaljno izdavanje lista, broječega danes 16 letnikov. V dr. Moschetu zgubilo je naše društvo zvestega prijatelja in člana, vse vrste pravniškega stanu pa simpatičnega, koncilijantnega stanovskega druga. Ohranjen bodi zaslužnemu možu v analah našega društva trajen spomin!

Izmed delovanja našega društva je še omeniti, da se je društvo udeležilo dne 3. marca l. l. 25letnice hrvatskega pravniškega društva v Zagrebu po deputaciji, obstoječi iz gospodov dr. Ferjančiča, dr. Majarona in dr. Krisperja. Kakor povzamemo odnosnemu poročilu, se spominja deputacija odnosnih slavnostnih ur z največjo radostjo. Zadobila je duševne vtise, ki naj jih navdajajo k čim intenzivnejšemu delovanju v prid razvoja našega društva.

Tudi slovesnega praznovanja stoletnice rojstva dr. Franceta Prešerna se je udeležilo naše društvo, zastopano je bilo pri vseh slavnostnih shodih, ki jih je priredila velikemu pesniku v spomin Ljubljana.

V odboru so zasedali izvoljeni na občnem zboru z dne 24. januarja načelnik dr. Ferjančič, kot njega namestnik dr. Majaron, kot tajnik dr. Foerster, kot blagajnik dr. Pirc, kot knjižničar sodni tajnik Kavčnik, kot ljubljanski odborniki: notar Gogola, sodni pristav Milčinski, deželnosodni svetnik Polec, kot vnanji pa: minist. tajnik dr. Babnik na Dunaju, odvetnik dr. Hrašovec v Celji in odv. kandidat dr. Zuccon v Pulji.

V svojih zadnjih sejah se je odbor posvetoval za prihodnjost, kako bi se nadaljevala društvena priročna zbirka zakonov, za katero so rokopisi že pripravljeni, odnosno obljubljeni, in to: za novi zvršilni red z dodatnimi določbami in odločbami, za trgovinski zakon in za menični red. Tudi je odbor imel priliko posvetovati se o namenih okrožnega zdravnika gospoda dr. Homana, ki je pripravil rokopis za kratko terminologijo sodni medicini.

Konečno je odbor razpravljajal nasvet, ali ne bi kazalo, da društvo »Pravnika« začne prirejati popularno-znanstvena predavanja o praktičnih pravnih, upravnih in socijalnih vprašanjih.

Današnjemu občnemu zboru bodi dana s tem prilika, izreči svoje mnenje in svoje želje glede teh odborovih ukrepov.

Skupščina je poročilo g. tajnika glasno odobraval in mu naročila, doposlati je raznim listom v objavo.

3. Blagajnik g. dr. M. Pirc je predložil nastopni račun o dohodkih in izdatkih v prošlem letu, odnosno izkaz društvenega premoženja koncem l. 1900.

#### I. Dohodki:

1. Blagajnični prebitek iz računa za leto 1899 . . . . .	613 K 24 vin.
2. članarine in naročnine . . . . .	2205 » 60 »
3. 4% obresti od hranilne knjižice št. 29926 za leto . . . . .	33 » 63 »
Skupaj . . . . .	2852 K 47 vin.

#### II. Izdatki:

1. Računi »Narodne tiskarne« za tisek »Slov. Pravnika« . . . . .	1378 K 40 vin.
2. Honorar uredništvu in sotrudnikom . . . . .	765 » 20 »
3. Najemščina za društveno sobo . . . . .	216 » — »
4. Naročnina na strokovne liste s poštninami in kupnina za dvoje knjig . . . . .	71 » 44 »
5. Odpraviteljici društvenega glasila za leto 1900 . . . . .	10 » — »
6. Opominjalna pisma in znamke ter poštnine (blagajnična knjiga) . . . . .	29 » 09 »
Skupaj . . . . .	2470 K 13 vin.
Ako se dohodki . . . . .	2852 » 47 »
primerjajo z izdatki . . . . .	2470 » 13 »
ostalo je koncem leta 1900 v blagajnici prebitka . . . . .	382 K 34 vin.

#### III. Društveno premoženje.

1. Prebitek iz tega računa . . . . . 382 K 34 vin.
2. Zaostanki na članarinah in naročninah glasom priloženega izkaza . . . . . 1698 K — vin.
3. Nekaj knjig, časopisov in sobne oprave.  
Za leto 1901 plačano je doslej naročnine in udnine 419 K — vin.  
G. poročevalec je predlagal, naj skupščina vzame te račune na znanje.

Po kratkem razgovoru o premnogih zaostankih pri naročnini in o stroških za društveno knjižnico se je

4. prečitalo poročilo računskega pregledovalca g. dr. Munda, ki je izjavil, da so blagajnični računi v popolnem redu in v soglasji s knjigami ter prilogami.

Na to se je soglasno izrekel absolutorij g. blagajniku in celemu odboru.

5. Volitvam sta bila skrutinatorja gg. dr. Švigelj in dr. K. Vodušek. Izvoljeni so bili v odbor gospodje: deželno-sodni svetnik dr. A. Ferjančič, načelnik; sodni pristav dr. V.

Foerster, sodni tajnik I. Kavčnik, odvetnik dr. D. Majaron, sodni pristav Fr. Milčinski, odvetnik dr. M. Pirc, odvet. kandidat dr. A. Švigelj in deželnosodni svetnik K. Wenger (ljubljski odborniki); minist. tajnik dr. J. Babnik na Dunaju, odvetnik dr. J. Hrašovec v Celji in odvet. kandidat dr. J. Zuccon v Pulji (vnanji odborniki). Za računsko pregledovalca sta bila izvoljena g. dr. Fr. Munda, odvetnik, in g. I. Gogola, predsednik notarske zbornice, oba v Ljubljani.

Po tako izpolnjenem dnevnem redu je načelnik g. dr. Andr. Ferjančič zahvalil skupščinarje za udeležbo.

.....

## D<sup>R</sup>. ALFONZ MOSCHÈ †.

Po kratkej bolezni je dne 15. januarja t. l. zvečer umrl v Ljubljani predsednik odvetniške zbornice dr. Alfonz Moschè, kojega življenje je bilo jako zaslužno vzlasti za razvoj našega domačega juridičnega slovstva.

Porodil se je Alfonz Franc Moschè v Ljubljani dne 6. julija 1839. leta. Oče mu je bil Vid Moschè iz Št. Vida pri Vipavi, pozneje c. kr. katasterski nadzornik in finančni tajnik v Gradci, kjer je umrl l. 1879., mati pa Marija Mayr iz Kranja, umrla l. 1883. Normalko je Alfonz Moschè obiskoval v Trstu in Lincu, gimnazijo pa v Solnogradu, v Zagrebu in v Trstu, kjer je l. 1858. z odliko maturiral. Nekoliko časa na dunajskem vseučilišču, je pravoslovne studije nadaljeval v Gradci in tu l. 1862. prebil drugi izpit. Vstopil je takoj v prakso k finančni prokuraturi v Trstu. Začetkom l. 1864. je bil promoviran doktorjem prava v Gradci. Prebivši dne 18. avgusta 1866 v Trstu odvetniški izpit z nemškim in laškim jezikom, je koncem leta izstopil iz prakse pri finančni prokuraturi in začetkom 1867. l. vstopil v odvetniško pisarno dra. Wagnerja v Slovenjem Gradci. Novembra meseca l. 1869. je dovršil odvetniško prakso in storil odvetniško prisego. Ostal je v Slovenjem Gradci do oktobra 1871, ko se je preselil v Ljubljano in tu prevzel odvetniško pisarno nekaj poprej umrlega dra. Goldnerja.

V Ljubljani je dr. Moschè hitro prišel v jako dober glas. Ko ga je že l. 1874. kandidirala slovenska stranka za deželnega poslanca mesta Ljubljane proti kandidatu »ustavovercev« odvetniku dru. pl. Schrey-u, je sicer propadel, toda tudi nasprotniška glasila so mu soglasno izdala spričevalo, da je »splošno priljubljen in jako inteligenten mož«. Zaslul pa je dr. Moschè, ko so se uvedle porotniške razprave, na katerih je on, zagovornik, jako srečno in uspešno nastopal v nekaterih občezanimivih slučajih. Osebito mu je mnogo slave prinesla porotniška razprava l. 1878. proti dvema laškima visokošolcema iz Kopra, ki sta bila obtožena radi veleizdaje. Razprava se je vsled delegacije vršila v Ljubljani in obtožbo je zastopal državni pravdnik iz Gradca grof Gleispach, poznejšnji justični minister in sedanji višjesodni predsednik. Oba obtoženca sta bila oproščena in umevno je, da so zagovornikoma dr. Moschetu in dr. Zarniku peli slavo vsi laški časopisi doli do Neapolja. Dr. Moschetova pisarna je bila kmalu najboljša, kar dokazuje že to, da so iz nje po vrsti izišli še sedaj delujoči odvetniki gg. drji. Papež, Štempihar, Tavčar, Stor, Krisper, Temnikar, Triller in Georg.

Ni čuda, da je dr. Moschè stopil tudi na politično torišče. Leta 1882. je bil izvoljen v ljubljanski občinski svet, leto kasneje pa v kranjski deželni zbor. V obeh korporacijah je bil načelnik finančnemu odseku, dajal hvalevredne inicijative in zastopal spretno finančne in gospodarske stvari; vzlasti pomenljiv je bil njegov elaborat za kranjski zemljiško-odvezni zaklad, ki je izšel tudi v posebni brošuri. Leta 1889. ni bil več voljen v deželni zbor in je zato tudi izstopil iz občinskega sveta. Kakor se je poprej zanimal za narodni politični in socialni napredek, deloval zanj tudi publicistično, odnosno kot načelnik odbora za »Narodni dom«, tako je poslej, bolj nehoté, pasiven ostal, razun da je deloval za povzdigo rajskega Bleda.

Jasne in nevenljive so pa dr. Moschetove zasluge na polji našega pravniškega slovstva in v borbi za ravnopravnost slovenskega jezika. Ker je bil dr. Razlagov »Pravnik slovenski« l. 1874. prenehal, ni bilo potem slovenskega pravniškega glasila, dasi je bilo potrebno, če se je hotela dokazati popolna sposobnost slovensčine za uradno rabo. Kako je bilo tisti čas s slovensko ravnopravnostjo, dokazuje konečni odlok okr. sodišča v Kamniku z dne 1. oktobra 1880 št. 6854, koji je bil na višji in najvišji

inštanci samo zato kot ničeven razveljavljen, ker je bil izdan v slovenskem jeziku! Vzlic vidnemu prirastku domače inteligence bi pa znabiti še leta in leta čakali na slovenski pravniški list, da ni bilo dra. Moscheta, ki je ž njim lahko nastopil z bok svojega imena in nezavisnosti svoje. In tako je v važni dobi začel izhajati l. 1881. »Slovenski Pravniki«, ki je bil izdatna duševna podpora vsem domačim pravnikom. Dr. Moschè je s svojim listom stal na čelu akciji, s katero se je dosegel znameniti Pražákov ukaz iz l. 1882., temelj bodočemu slovenskemu uradovanju. List je izhajal samo do konca 1883. leta, a koristil je mnogo po svoji stvarni odločnosti. Tudi sicer je bila dr. Moschetova pisarna, v kateri je tista leta bil dr. Tavčar koncipijent in glavni sotrudnik »Slov. Pravnika«, fakična propaganda za slovensko uradovanje. Resno in požrtvovalno voljo dra. Moscheta dokazuje tudi to, da je dal prevesti »Občni sodni red« na slovenski jezik, ki je potem l. 1884. izišel v njegovi zalogi, ki se mu gotovo ni izplačala. Preteklo je zopet nekaj let, v katerih se je pogrešal slovenski pravniški list, in zopet je bil koncem leta 1887. dr. Mosche tist, ki se je na prigovarjanje pokojnega deželnosodnega predsednika Kočevarja in drugih odličnih pravnikov odločil nadaljevati izdavanje »Slovenskega Pravnika«. Res je l. 1888. list izhajal z jedrnato znanstveno vsebino. V »epilogu« koncem letnika je pisal dr. Moschè: »Ni bil moj namen, ko sem v drugič začel izdajati »Slov. Pravniki«, da ga obdržim v svojih rokah, marveč nameraval sem le napotiti za slovenske juriste toli važno podvzetje in ga izročiti o svojem času bodočemu pravniškemu društvu, bodisi drugi osebi.« Ta nada se mu je kmalu izpolnila, kajti začetkom l. 1889. je društvo »Pravniki« prevzelo iz njegovih rok »Slovenski Pravniki« v svojo skrb.

Častno mesto ima torej prerano umrli dr. Alfonz Moschè v naši slovstveni in kulturni zgodovini. Po svojem obsežnem znanji in osebnih lastnostih je bil usposobljen igrati važno vlogo v našem javnem življenji — do konca. Ko je bil l. 1898. izvoljen predsednikom odvetniške zbornice, sestavil je krepko spomenico v obrambo slovenskega jezika pri višjesodnih razpravah v Gradci in jo na čelu odvetniške deputacije pri pravosodnem ministru in ministerskem predsedniku tudi izborno zastopal. Po javnem delu je vedno hrepenel . . . Pokoj sedaj njegovi duši!

## D<sup>R.</sup> FERDINAND DOMINKUŠ †.

Dne 23. januarja t. l. umrl je v Mariboru tamošnji odvetnik dr. Ferdinand Dominkuš. Rodil se je dne 9. julija 1829 v Kalsdorfu blizu Gradca, kjer je bil takrat njegov oče Andrej — sin slovenskih starišev iz narodnega trga Središče na Spodnjem Štajerskem — uradnik pri graščini knezoškofa sekovskega. Andrej Dominkuš bival je potem nekaj let v Gradci, kjer so se shajali pri njem slovenski rojaki, med njimi Davorin Trstenjak, Stanko Vraz in Frančišek Miklošič, katere je tudi podpiral. Ko so imenovani trije l. 1837. nameravali izdajati namesto »Kranjske Čbelice« nov list »Metuljček« ter so mu iskali »peroti«, t. j. »peneze za tiskanje«, hoteli so Dominkuša postaviti za »penezničara«, kakor piše St. Vraz<sup>1)</sup>, »zakaj mi nismo za taj posel, da smo študenti, ino g. Dominkoš je dober Slovenec, ino bo to rad na se vzela«. Ta blaga duša, Andrej Dominkuš, vcepil je svojemu, na nemških tleh rojenemu sinu Ferdinandu ljubezen do naroda v srce in s tem, kar je storil oče za slovenske dijake, je pokazal sinu pot, katero je ta tudi krenil ter si s tem, namreč s podpiranjem slovenske učeče se mladine, stekel še mnogo večje zasluge za razvoj narodnega življenja na Spodnjem Štajerskem, kakor s svojim političnim delovanjem in s svojim prizadevanjem za slovensko uradovanje.

Takih idealov poln prišel je mladenič Ferdinand na dunajsko vseučilišče ter se l. 1848. kot član akademijske legije vdeleževal takratnega gibanja, in če je v poznejih letih o tem pripovedoval, zablestele so in zasvetile so se starcu njegove ljubke, mile oči.

Poročil se je dne 14. oktobra 1856. z Matildo Martinčič-evo, hčerjo odlične trgovske hiše ljubljanske, in ko je postal l. 1859. odvetnik v Mariboru ter tam začel boj za naše narodne pravice, mu je bila soproga vestna tovarišica in soboriteljica. V okvir tega lista ne spada, obširno popisovati vse, kar je storil Do-

<sup>1)</sup> Džela V. 156.

minkuš za probujenje slovenskega naroda sploh, kako je deloval politik, nekaj časa tudi poslanec v državnem in v deželnem zboru. Le kratko naj navedemo njegove zasluge za ustanovitev mariborske čitalnice (l. 1861.), nadalje, da je bil med tistimi, ki so ustanovili v Mariboru »Slovensko Matico«, od koder so jo potem presadili v Ljubljano, da je on s tovariši ustanovil v Mariboru »Narodno tiskarno« in »Slovenski Narod«, ki sta se tudi iz Maribora preselila v Ljubljano. V njegovi gostoljubni hiši so se shajali rodoljubi; v družbi, ki se je zbirala pri Dominkuševih, sta bila redna gosta prva urednika »Slovenskega Naroda«: Tomšič in Jurčič.

Vzoren rodoljub je bil Dominkuš tudi kot požrtvovalen prijatelj mladine. Tolikokrat ponavljane besede, da je mladina ves naš up, njemu niso bile prazna fraza. Podpiral je rad mariborske gimnazijske dijake, še bolj pa se trudil, da se pomnoži posvetna inteligencija našega naroda, katere je posebno na Štajerskem manjkalo. S podporami in posojili je pošiljal dijake na vseučilišče ter jim pomagal, da so končali svoje študije. Posebno na skrbi je imel pravniški naraščaj ter je marsikateremu bodočemu filozofu ali medicincu dokazoval, da je našemu narodu najprej treba svojih advokatov in notarjev, še bolj pa neodvisnih sodnikov.

Po svojem svetovnem naziranju, splošni omiki in elegantnem nastopanju, kavalir skoz in skoz, je bil v osebni družabni dotiki skoraj z vsemi odličnejšimi osebami, ki so tekom zadnjih desetletij bile merodajne na Štajerskem. Povsodi so ga čislali, povsodi so mu prihajali nasproti, toda to ga ni omajalo ne za hip, odnehati od neprestanega boja za narodove pravice; povsod in nasproti vsakomur je naglašal, da se z vsemi svojimi močmi bojuje za to, doseči za mili svoj narod enakopravnost v šoli in v uradu. Ni se bal pri tem nobene zamere in njemu, ki je razumel vojevati tudi politični boj v tako finih oblikah, tudi politični nasprotniki niso bili neprijatelji; nikoli se njemu nasproti niso opirali na premoč števil, ko jih je enkrat razorožil s Schillerjevimi besedami: »Nicht Stimmenmehrheit ist des Rechtes Probe«. Bil je to, kar žalibog dandanes čimdalje bolj pogrešamo, tip elegantnega, pri tem pa junaškega in neizprosnega bojevnika za naše narodne pravice.

Ta boj je začel dr. Dominkuš na pravniškem polji, v sodni dvorani, že zgodaj, skoraj prezgodaj, kakor da bi se sedaj živeči rod tega še spominjal. Že l. 1862. začel je namreč vlagati pri sodiščih slovenske tožbe in prošnje ter se je boril za to, da se sprejemajo in rešujejo v slovenskem jeziku. Stvar je prezanimiva, da ne bi o nji spregovorili obširneje.

Dne 23. junija 1862 vložil je dr. Dominkuš kot zastopnik dveh slovenskih kmetov pri sodišču v Mariboru dve tožbi proti drugima slovenskima kmetoma v slovenskem jeziku. Sodnik — bil je sin slovenskih kmečkih starišev iz Slovenskih Goric ter živi sedaj višjesodni svetnik v pokoju — je o tožbah odredil narok »zur Erörterung der Frage, ob der Geklagte der in dieser Klage gebrauchten Sprache kundig und sohin auch in der Lage sei, sich dagegen zu vertheidigen«. Dominkuš je zoper ta odlok rekuriral, obenem pa tudi tožencema naznanil, da zaradi njegovega rekurza ne bo naroka, da njima toraj ni treba določenega dne iti na zaslišanje k sodišču; tudi ju je opozoril, da po svoji vesti ne bosta zamogla reči, da svojega lastnega materinega jezika ne razumeta. Rekurz je imel v stvari sami uspeh, toda pogovor tožnikovega zastopnika s tožencema je smatralo višje sodišče v Gradci »als einen offenbaren Winkelzug und als eine Agitation gegen die Justizpflege« ter je obsodilo Dominkuša v globo 50 gld. Najvišje sodišče je z odločbo z dne 31. decembra 1862 št. 8146 obsodbo razveljavilo in Dominkuša oprostilo, češ, da je v njegovem postopanju k večjemu moči najti manjšo nepravilnost, katero pa je povzročilo sodišče samo s svojim nezakonitim odlokom. Tej odločbi pa je dodalo najvišje sodišče opazko, da se mu zdi umestno, Dominkušu »und auch dem k. k. Bezirksgerichte Marburg zu bemerken, dass sie bei Behandlung der aus dem Gebrauche der slavischen Sprache bei gerichtlichen Eingaben vorkommenden Fragen die im Interesse des Justizdienstes erforderliche Mässigung nicht ausser Acht zu lassen haben.«

Nekaj dni za prvima slovenskima tožbama vloženo slovensko zemljiškoknjižno prošnjo je zavrnilo Dominkušu mariborsko sodišče, ker je »weder in der Gerichts- noch hier üblichen Landessprache verfasst«. Slovenskega, proti temu odloku vložene rekurza okrajno sodišče ni hotelo predložiti, temveč ga je

vrnilo Dominkušu z odlokom z dne 24. julija 1862 št. 8839: »Mit dem zurück, dass dieser Recurs binnen drei Tagen in der Gerichts- oder hierlands üblicher windischer Sprache bei Vermeidung der gesetzlichen Folgen einzubringen ist.« Še le imeditajno pri višjem dežel. sodišču vložena pritožba je imela uspeh.

Vse te težave pa drja. Dominkuša niso splašile. Nadaljeval je začeti boj in nadaljevali so ga njegovi učenci — nebroj odvetniških in notarskih kandidatov, ki so bili začeli svojo prakso v njegovi pisarnici — in če smo danes na boljšem ter se nam ni več bati na Spodnjem Štajerskem takih odlokov, kakor sta navedena, je to kolikor toliko tudi zasluga Ferdinanda Dominkuša. Zato kličemo nevstrašenemu bojevniku: Slava! »*Have pia anima!*«



## Književna poročila.

*Das Verfahren vor den Civilgerichten des türkischen Reiches.* (Konec.) Kao pravna sredstva služe: prigovor (Opposition, itirâz alel hükm) protiv osuda iz ogluhe, prigovor trečega (Drittopposition, itirazel gajr) protiv riješidaba, a koliko parnica medju strankama može imati upliva i na treću osobu izvan parbe stojeću (str. 128.); obnova postupka (Restitution, Wiederaufnahme des Verfahrens, iadei muhakjeme) zbog formalnih razloga ništetnosti (str. 136., 159.). U svim tim slučajevima ima o pravnom sredstvu rieševati sud prve molbe. Sud druge molbe riešava o prizivu (Appellation, intinâf), dočim sud treće molbe izdaje riešitbu na žaobu ništovnu (Nichtigkeitsbeschwerde) u revizionom postupku (temjiz). Kao pravno sredstvo navedena je u parb. post. takodjer syndikatna tužba protiv sudaca zbog njihovog doloznog postupanja ili za to, što uskraćuje sud stranci put pravde (str. 136., 179.).

U parnicama, u kojima se radi o nekojim državnim interesima, igraju ulogu državna odvetništva.

Parnice te vrste (osim trgovačkih stvari) stoje pod nadzorom državnih odvetnika. Odvetnici imaju pravo priziva i ništovne žaobe, te riešenje tih pravnih sredstava veže i privatne parbene stranke (str. 47.—49.). Takogjer nova inštitucija pravosudnih nadzornika bila je neko vrieme povjerena državnom nadodvetništvu (str. 4.).

Ovršni postupak normira posebni ovršni zakon, koji je izašao nekoliko dana prije gradj. parb. postupka od 9 Hazirana 1295 (1878). Zakon taj štiti u znatnoj mjeri ovršenika, jer ga ne žrtvuje posve zahtjevanju vjerovnika, nego mu ostavlja minimum existentiae. Ovrha se ne smije voditi ne samo na pokućstvo, što je ovršeniku neobhodno potrebno, nego niti na

plaću stalno namještenih činovnika (uključivo privatnih činovnika) niti na mirovinu. Plaća je samo u jednoj četvrtini podvržena ovrsi, mirovina nikako. Ugovor stranaka protivnoga sadržaja jest bez krieposti (str. 197.). Znatno je ograničena ovrha nekretnina, što ne stoje u slobodnom raspolaganju posjednika (t. zv. erazi mirié), kojih je alijenacija ovisna od privole države kao vrhovnog vlasnika.

Nekretnine te vrste mogu se ovršnim putem tek onda prodati, ako se trogodišnjim čistim prihodom ne može pokriti tražbina vjerovnika (anal. § 545. bos. gr. pp.). Zemljište mirijsko odgovara za dug ostavitelja samo onda, ako je bilo za života dužnika dragovoljno založeno i ako ne ima pokrića iz drugoga ostavinskoga imetka (str. 196., 201., 202.). Dužniku seljaku i njegovim nasljednicima mora se ostaviti slobodan komad zemlje za obradivanje i kuću za stanovanje (ibid.). — Ovršna procjenba nije posebna vrsta ovršnoga čina, nego integralni dio pljenitbe, koji ima obaviti činovnik, što provede ovrhu (str. 211.). Za dražbu mora ovrhovoditelj posebno zamoliti (drugčije § 16. austr. ovr. post. i § 531. bos. gr. pp.), ovršna prodaja nekretnina može tek onda nastupiti, ako nije imala uspjeha ovrha pokretnih stvari (str. 195., 212.). Kod pokretnosti stiče dostalac pravo vlastništva predajom, kod nepokretnina upisom u knjige. Za taj je upis potrebno očitovanje ovršenika pred gruntovnom oblasti.

Ako ovršenik uskrati to očitovanje, može ga nadomjestiti predsjednik suda jednostavnim pismom na gruntovnu oblast. To je pako isključeno po praksi vrhovnog sudišta, ako ovršenik medjutim umre.

U tom slučaju cijeli je ovršni postupak ništetan (str. 214.), te ga valja očevidno ponoviti protiv nasljednika.

Niti je stečenje prava vlastništva kupom na dražbi toliko osigurano koliko drugo koje.

Proti dostalcu dopušta se evikciona tužba trećih osoba i vlasnička tužba sa strane ovršenika, dapače zbog nezakonitog postupanja tečajem ovrhe (str. 215.).

To su očevidno posljedice stanovišta, da za dozvolu ovrhe ne treba da bude osnov ovrhe (Executionstitel) pravomoćan, a s druge strane stanovišta, po kojem ne ima posebnog pravnog sredstva proti ovršnim zaključcima tečajem ovršnoga postupka: samo predsjednik suda odgovara za svoje odredbe u smislu syndikatnog postupka (str. 192., 204., 215.). Za to se obustavlja naprosto cijeli ovršni postupak, ako dužnik izjavi, da je uložio ili kani uložiti pravno sredstvo proti onoj ispravi, što je podlogom dozvoljene ovrhe (str. 205.).

Kako se iz te crtice vidi, gradivo je ovog djela obsežno i zanimljivo. Pisac ga je sakupio savjestno i znanstvenim načinom, akoprem radnja izgleda kao da ja samo priobćenje zakonskih ustanova. Ali ovako je pisac i bolje učinio, nego kad bi bio natrpao množinu priepornih pitanja iz zapadnoeuropske procesualne literature i tim možda načinom dao svome dielu vanjski oblik učenosti. U nekojim prepornim pitanjima poziva se pisac na autoritet vrhovnog sudišta u Carigradu te nam time daje priliku zaviriti u judikaturu

toga, pred nekoliko godina novo organiziranoga suda (str. 9.). Poteškoče pisca bile su ogromne s obzirom na to, da osim izvornih zakona nije imao skoro nikakvih pripomoćnih sredstava (str. 1.). Tim veće ga ide za to priznanje za strane onih, kojima će njegova radnja u ruke doći. z.

*Dr. H. Mück:* Die Execution zur Sicherstellung nach der oesterr. Executionsordnung vom 57. Mai 1896 No. 79 R. G. Bl. — Wien, M. Frisch, 1900.

*Dr. H. Mück:* Die einstweiligen Verfügungen. Wien, M. Frisch, 1900.

*R. v. Kendler:* Die gerichtliche Geldbuchführung. — Wien, Manz, 1900.

*Dr. St. Landauer:* Erbloser Nachlass und Grenzen des Verwandtenerbrechtes. Ein Beitrag zur Geschichte und Lehre des oesterr. Priwatrechtes. Wien, Hölder, 1900.

*Dr. Vl. Pappafava:* Der Streit um das Jus Novorum in Berufungsverfahren nach der oesterr. Civilprocessordnung. — Innsbruck, Wagner.

*Dr. E. Lovrić:* Studija iz ženidbenoga prava. II. Ženidba i njezini bitni momenti. — Zagreb, 1900.

*Dr. E. Lovrić i dr. J. Nudrovčić:* Gradjanski sudovnik od 16. veljače 1853 i zakon o nutarnjoj uredbi i poslovnom redu vlasti sudbenik od 3. svibnja 1853 s naknadnim zakonima i uz to prvi tumačen najnovijimi rješidbama vrh. suda u Beču. — Drugo popunjeno izdanje. — Zagreb, L. Hartman, 1899. Str. 318. Cena 1 gld. 80 n.



## Razne vesti.

V Ljubljani, 15. februvarja 1901.

— (Iz kronike društva »Pravnika«.) Za tekoče leto izvoljeni odborniki so imeli dne 26. pr. m. svojo prvo sejo, v kateri so si razdelili posle. Izvoljeni so bili g. dr. D. Majaron za načelnikovega namestnika in urednika »Slov. Pravnika«, g. dr. Vladimir Foerster za tajnika, g. dr. A. Švigelj za blagajničarja, g. I. Kavčnik za knjižničarja, gg. K. Wenger, I. Kavčnik in Fr. Miličinski pa v uredniški odsek.

— (Osebna vest.) Naš rojak dr. Klemens Seshun, dvorni in sodni odvetnik na Dunaji, je izmed odvetnikov imenovan komisarjem za sodniške izpite pri višjem deželnem sodišči na Dunaju.

— (Umrli) je dne 30. pr. m. na Dunaji bivši minister in vodja pravosodnega ministerstva dr. Alois baron Pražák. Radi nedostatnega prostora v tem listu priobčimo nekrolog šele prihodnjič.

---

»Slovenski Pravniki« izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva »Pravniki« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10-K, za pol leta 5 K.

---

Uredništvo je v Ljubljani, v Gospodskih ulicah šte. 17; upravništvo pa v Gospodskih ulicah šte. 4.



